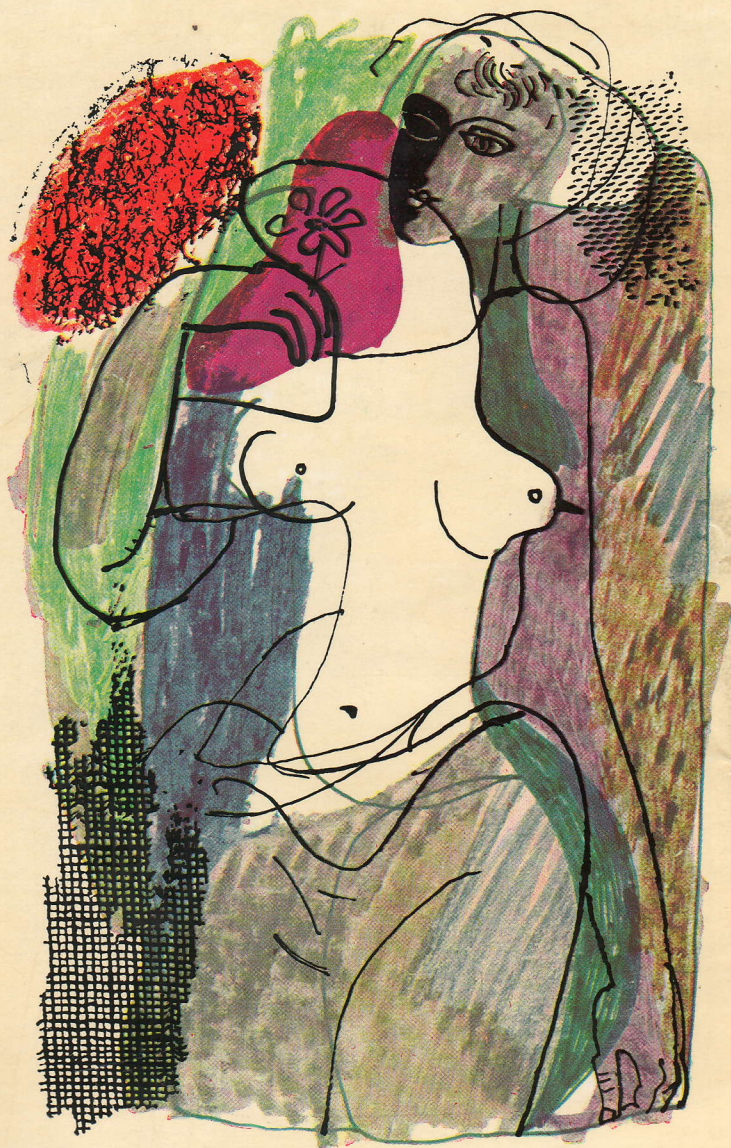

Csorba Győző
A LÉLEK
ÉVSZAKAI

Csorba Győző

A LÉLEK ÉVSZAKAI

Válogatott versek

Életem legigazabb, leg-
hűségesebb térsáma,
doga Kivételével, ali-
tól a legtöbbet laptam
arról is, amikor nem
éreztem meg, sümbe-
telen halálával és me-
tettel : Ferge - Fia

1970.

Csorba Győző 1916-ban született Pécsen, s ott él ma is az irodalmi decentralizáció lehetőségének egyik tiszteletre méltó, de ritka igazolójaként.

1938-ban a *Mozdulatlanság* c. kötetével jelentkezett. Kora szerint sem a harmadik, sem a negyedik nemzedékhez nem tartozik, s a vidéken élés természetes velejárója volt a közvetlen környezetéhez fordulás. Így lett kora ifjúságától kezdve Pécs, illetve a Dunántúl irodalmi életének egyik szervezőjévé, a sorozatosan induló és megszűnő pécsi irodalmi folyóiratok egyik szerkesztőjévé. Rövid közigazgatási tevékenykedés után – hiszen a jogi egyetemet végezte el 1939-ben – már 1943-ban könyvtáros; jelenleg a Baranya Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese.

Második kötete, *A híd panasza* tereli rá az irodalmi közvélemény figyelmét, s 1947-ben Baumgarten-díjat kap. Ezt 1957-ben József Attila-díj követi. Utolsó, hetedik kötete 1968-ban látott napvilágot.

Indulásától fogva jelentős műfordítói munkát is végez. Már 1940-ben megjelent egy önálló kötete, Hélinant, középkori francia költő *A Halál versei* c. ciklusának magyar tolmácsolása. Azóta szinte az egész világirodalmat bekalandozta: a latin klasszikusoktól a modern olasz költőkig. Átültette egyebek között a *Faust II.* részét, főmunkatársa volt Petrarca *Daloskönyv*-e magyar kiadásának, a magyar *Carmina Burana*-nak, Janus Pannonius válogatott műveinek; két Brecht-hangjátékot és egy kötetnyi Brecht-verset, Rilkét, Ungarettit, Gollt, Bechert stb. fordított.

E kötet első verseit egy alig húszéves fiatalember írta, az utolsókat egy ötvenen túl járó férfi. A több mint három évtizedes költői pálya nem hökkent meg látványos színeváltozásokkal. A szavak ugyan árnyalódnak, hitelesednek, a versmondat egyszerűsödik, pontosabbá válik, de a hang lényegében ugyanaz marad: a filozófiai töltésű dráma hangja. Csorba Győző verseiben az élmény – még a legköznapiabb is – bölcséleti mélységet kap. Megoldásokhoz azonban csak ritkán jut el, akkor is rövid időre. Igazságai azonnal fölidézik ellentéteiket, szilárdnak hitt megfogalmazásai inogni kezdenek, s újra-újra harcba kell szállnia biztosabb hódításokért. Nyilván ez a folytonos készenléti állapot és küzdelem teszi vonzóvá, sőt, izgalmassá költészetét szokványtematikája –: élet, halál, szerelem, táj, család, művészi, emberi ideálok – ellenére. A szüntelen ismétlődő kérdések és feleletek változatai között sokan rálelnek arra, amit magukénak éreznek, ami helyettük beszél. A kereső körüljárás ugyanakkor termékeny feszültséget kelt az azonosuló olvasóban.

A költő művészi fegyverzete korszerű és hiánytalan. Láthatóan képes a legbonyolultabb feladatok elvégzésére is. Hogy mégsem enged a rutin csábításainak, azt erős felelősségtudatának köszönheti.

Csorba Győző válogatott kötete módot ad rá, hogy költészetének kedvelői együtt lássák a különféle, többnyire rég nem kapható kötetekben megjelent verseinek legjavát.

Bársony csók öl pár bimbó kézfogás
kalász gyermek fészek dal lepke víz
álom hullám pehely szív biztatás
fény nap fény nap fény és én is te is

Fulladás bársony ájulát szirom
fűrész kalász verem víz lepke vér
por fény por fény nap sár nap sár s megint

Sem én se te s én is te is korom-
s hó-csíkok közt roskadva s könnyedén
botolnak és táncolnak lépteink.

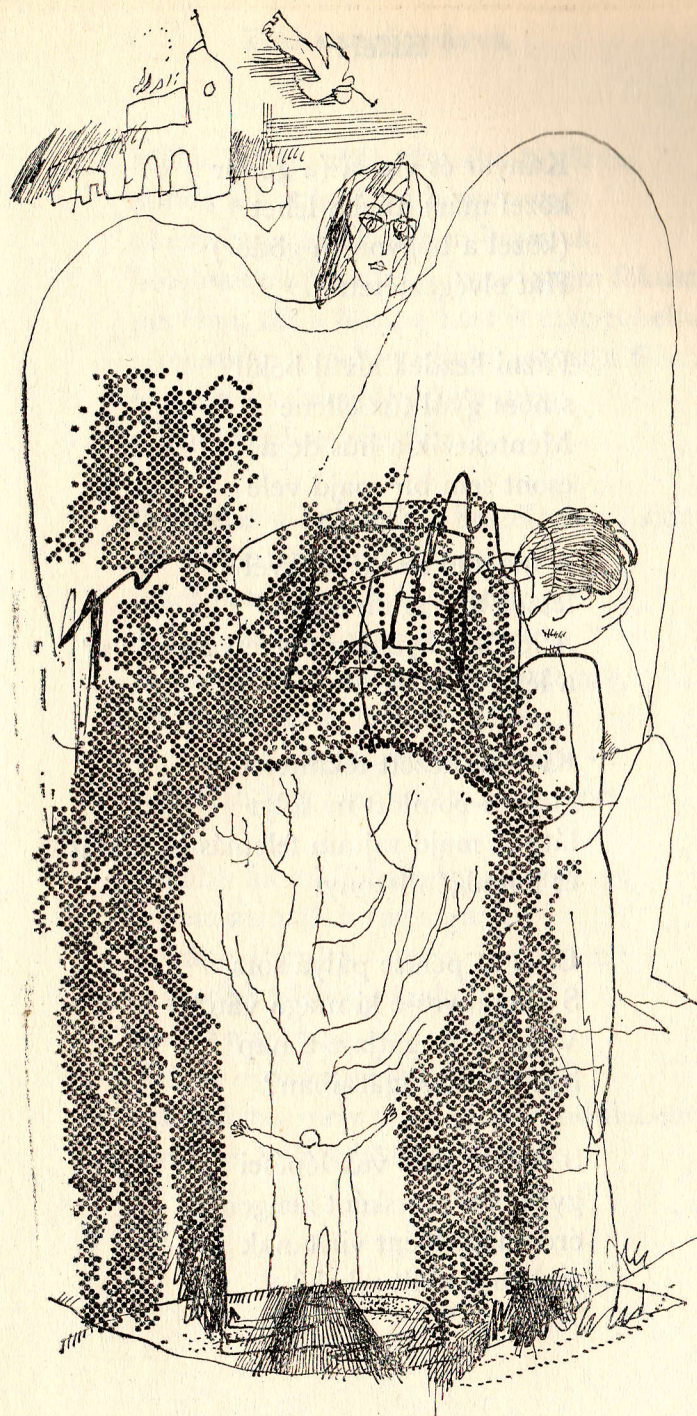
Jön az angyal

Hát jön az angyal jön az angyal
jön s tanúkat hallgat ki rólam

Mi lesz ha szólal majd a csengő?
Szégyenkezve megyek a fához
gavallérságot és kegyelmet
látok nevem mögé kirakva

Hát jön az angyal jön az angyal
talán felém is elvetődik
ágyam szélére ül fehéren
fehér parázs tűz dől belőle
átüt rajtam fölgyújt kiéget

S a tanúk hiába dohognak
gyerekszívvvel megyek a fához.

Kire árnyat vetett a termékenység, egyre több
fényben ragyogsz. Nyugodtan magasodsz ki a kert
romjaiból a gyengülő termékenység erőszakos
jelei közt virágzón, sérthetetlenül. –

A négy fal közé kényszerít majd a hideg. Az ablakon
betódulnak a gyász kietlen képei,
s belülről gazdagon sugárzik szét a biztatás
– temetőkápolnából hívők éneke.

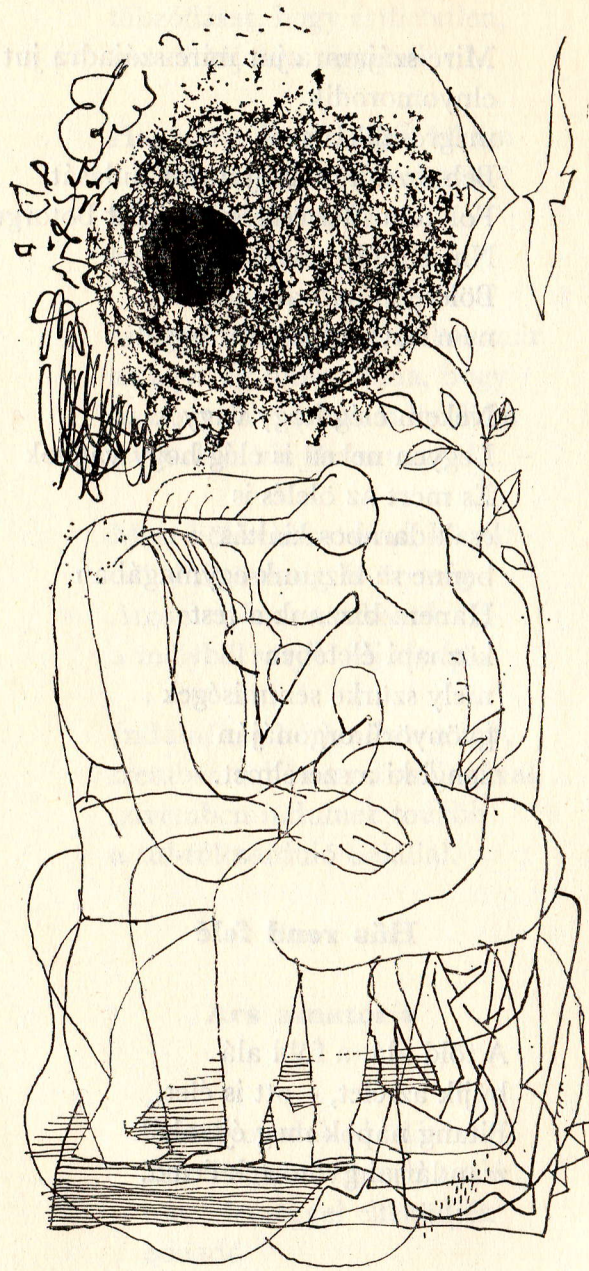
És én is elbírom. Jut majd elég belőled
számomra is. Az éjszakák fagyában megmelengetsz.
Szemébe mondom a hivalgó pusztulásnak
igazságod győzelmes érveit.

Mi lesz?

A test nyelvét a testünk mindinkább megtanulja.
Köztünk a szó erőtlen s lassan fölösleges lesz. –
Fölér-e bármiféle fennkölt beszéd a kedves
kezével – főm lehajtva midőn hajamba túrja?

Szorongások, csapások – terelheted figyelmem –
csukott szád sarkain s a szemed színében élnek.
Ne szólj! – hiába volna; akkor se szólj, ha kérlek:
a nyelv dadogni tud csak e tiszta, ősi nyelven.

Ó, már előre borzaszt: mi lesz, ha majd a rémes
szót testünk mondja már és a másik érti is már,
s közben fecsegve, csalva ködöt ver a hamis száj
méltatlan gyöngeséggel e szép őszinteséghez?

Az egyetlen tudomány a világon:
tudni, hogy keskeny az út,
kicsiny a kapu, s aki meg se moccan,
az a legmesszebbre jut.

Akinek a keskeny út se kell már
és a kicsiny kapu se kell,
csak hanyatt fekszik heverőjén,
olykor kérdez, de sohase felel. –

A filodendronok és a datolyapálmák
bejöttek, bejöttek a szobába.
– Érzelmes emlék készülődik,
sietve vágj a szavába.

Vágj a szavába sietve,
elnémuljon, mint a letorkolt
gyermek, ki oly szépen beszél,
hogy gyöngye szívedbe markol.

Csörög a fagyos föld

Csörög a fagyos föld, hideg van,
hópihe fészkel a hajadban,
gyűlnek a varjak az egekben,
gyűlnek a gondok a szívedben.

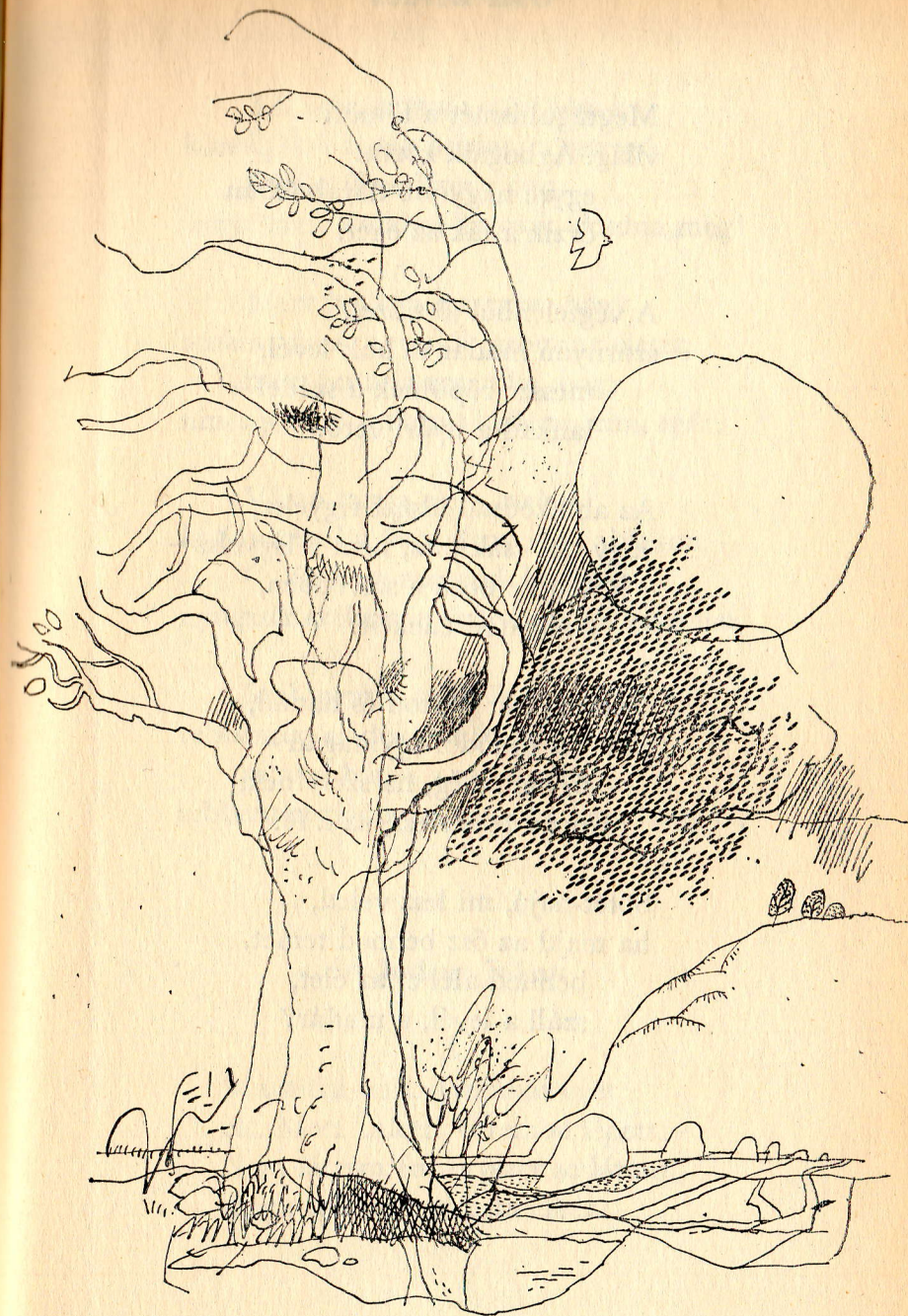
Hópihe fészkel a hajadban,
járod a világot magadban,
ó, mitől annyira remegtél,
itt a csirátalan, örök tél.

Jönnek felém az emberek, hogy honnan jönnek, nem
tudom –
ó, mi lehet a domb mögött? – csak egyszer látnám legalább,
de megroppant már az erőm, fölébe nőni nem fogok,
s titok marad a volt-titok halálomig.

Alkonyat a város-szélről

Szökik már a fény. Lám: a szótlán, magos
tetőkön szalad, száll, s a józan tetők
kigyúlnak, lobognak. Szelid máglya most
a város, mely ott ég a hegy-láb előtt
a tál-völgy ölében. – Tovább száll a fény,
fogas dunna-felhők ezüstjén lebeg
– finom pír az arcon. Tovább száll a fény,
a mély ég színén még kicsit tetszeleg,
s tovább száll megint, és a mély elnyeli. –
A tárgyak homályos szivéből kilép
a fátylas sötétség. Siet, s meglepi
a földet; csomókban lapul szerteszét,
csorog mint a víz, és pocsétákban áll
a bokrok tövében, – s a jég-arcu hold
elindul hüs útján, fehér, nagy madár,
elindul hüs útján a vak fák alól.

Az illusztrációk, valamint a burkoló- és kötésterv
Würtz Ádám munkája

Tartalom

MOZDULATLANSÁG (1936-1938)

Mozdulatlanság	7
Ablakon keresztül	7
Rövid lélegzetre	8
Hülye	10
Cigánydalok	10
Egy halott költőhöz	11

A HÍD PANASZA (1938-1943)

Szólalj meg bennem!	15
Csendes lázadás	16
A híd panasza	17
Tanács	18
Magános fa	19
Alkonyat a város-szélről	20
Őszi kérdés	22
December	23
A halott leány	23
Carmen lugubre	25
Késő kérés apámhoz	26
Évforduló	28
Karácsonyfa-díszítés	29
Csömör	31
A gyermekemhez	31
Mecseki séta	33
Tél felé	34
Áldottak az éjszakák	36
Szilveszter-este	37
Aki sok szépet...	38

Füves hegy oldalán ...	43
Ki hozzám vagy jövődő ...	44
Szavaidtól fölhusant a bánat ...	44
Most a föld az úr ...	45
Veszélyes úton jársz ...	46
Csontjaimba tüzet rekesztettél ...	47
Finommívű csodatükör ...	48
Fuss vele, idő ...	49
Ősz lépeget ...	50
Dzsungelbe indulsz ...	53
Szívem hús felhők ...	54
Már fáj nagyon ...	55
Szükséges búcsúd ...	56
SZABADULÁS (1943-1947)	
Előszó	61
Május	61
Tél	62
Falun	63
A Dunánál	64
Árnyék	69
Új Halál-versek	70
A testemhez	75
Alázat	76
Kit nyugtalan ágyad	78
Mint a kút	79
Kendő	80
Védemedben	81
Epigrammák	83
Párbeszéd	84
Naplójegyzet	85
Szorongás	86
Egy hülyéhez, gyermekkori barátomhoz	87

Csak a múltot	88
A magányról	90
Szabadulás	91
Dal	93
A menekülő	93
Fogyó világ	95
A távozó	96
Emlék	97
OCSÚDÓ ÉVEK <i>önéletrajzi költemény</i>	
(1953-1954)	99
A SZÓ ÜNNEPE (1947-1958)	
A TÁJ ÉNEKEI	
Egy megfagyott körtefa-csemetére	149
Tavaszi	150
Március	151
Csata	153
Didergő	154
Kert júliusban	155
Nyár	155
Szeptember	156
Az ürögi erdőben	158
Flóra-pihenő	159
Gyermekkori táj	161
Idegenben	163
Változás	164
Agrigento	165
Capitolium	166
Római vázlatok	167
Éjfél után	168
A „Jó Halál”-templom kriptájában	169
Vers Rómából	170
Pietà	173

EPIGRAMMÁK	
Irodalom	174
Egy „fővárosi” író	175
Egy irodalmi mindenés	176
Egyéb	177
MAGÁNBSZÉD	
Béke	181
Utak	182
A nyugtalanság dicsérété	184
Egy élheterlenhez	185
Ó társaim ...	186
Lefelé	187
Népdal-variáció	188
Törvény	190
Október	191
Csörög a fagyos föld	192
Följegyzés	194
Threnos	195
M. J. halálára	197
Amor sanctus	198
Hívó	200
Apák anyák istenek	201
Anyám	202
Kijátszani végre	204
AJÁNDÉK	
Neked	207
Szerelem	208
Nosztalgia	208
I.....nak	209
Nő a vonaton	212
Ajándék	213
Testi háború	214

SÉTA ÉS MEDITÁCIÓ (1959-1964)

FAÜLTETŐ

Kenyér	223
Lépcső	224
Vasárnap délelőtt	224
Két hang	225
Mint kezdetben	226
Szomját meg éhét	227
Ne legyen több	227
Faültető	228
Borsszemek	229
Groteszk	230
Köszönöm	232
Biztató	232
Ars poetica	233
Késő dalok	234
Zöld és fény	235
Nyárelő	236
A kertben	237
Alsóbélatelep, 1963	237
Nyáréjszaka	238
Liliom	239
Egy üdülő naplójából	239
Esti ablak mögött	241
Atlantisz	242
A férfi visszatér	242
Séta és meditáció	243
Őszi zápor	245
Másik ős	246
November	246
Január	247
Téli éjszakák	247
Idegen város	248

Gyümölcs	249
Gyermek	249
FELHŐ	
Anyám, halottas ágyon	253
Holt anyám születésnapjára	253
Találkozás	254
Idéző	255
Két bátyámra	256
Felhő	256
Barátaim barátaim	257
Talán elkésett üzenet	258
VIRÁG VIRÁG VIRÁG	
Látvány	263
Hozzád mindenkiért	264
Már nem odázhatom	265
Veled a télbe	265
Mi lesz?	266
Bízzunk a test köznapi életében	268
Hús rend felé	268
Ars amatoria	269
Virág virág virág	270
Nem is a kívánság	271
Riadozó kezéd	271
Lányok	272
LÉLEK ÉS ŐSZ (1965-1967)	
ELLENPONTOK	
Ritmus, rend, zene	277
A test csodái	278
Villanások	278
Igénytelen Faust	279
Ellenpontok	279

Jön az angyal	280
Kifelé	282
Kakasszót várva	283
Jobb ha előbb	284
Mentség	285
Rendhagyó napok	285
Nő kutyával	286
Kiűzetés	286
Philémon és Baukisz	287
Gyermeki bölcsességem	288
Hazafelé	290
Két metamorfózis	290
Lámpás	291
Négy napja-éje	291
Egy szerkesztőre	292
Bogácsné és a púp	293
Vázlatok portrékhoz	294
Példa	295
Küszöb	296
Verseim sorsa	297
Ideje lenne	298
CSALÁD	
Kodály	301
Franz Kafka: Levelek Milénához	302
Rousseau a vámos	303
Bátyám beteg	304
Szeretet	305
Család	305
Otthon. Három lány	305
Változat egy Li Taj-po-versre	306
Bolyongó	307
Higgadt perceimben	309
Egy távoli rokon temetésén	
meglátogatom bátyám sírját	310

Befejezetlen nyár	311
Gyászdal-töredék	312
Fordított kígyó	314
Rám számíthat	316
Régi szilveszter	317
Rézhangú trombiták	318
Valahol képletes	319
Tűz és jég	319
Időtlen	320
Este	321
Röp-vallomás	322
Triptichon amoris	322
LÉLEK ÉS ŐSZ	
Letört ág	327
Nehéz április	327
Újjárendezés	328
Áprilisi változatok	329
Távoli házak	330
Vers nélkül	331
Alkonyodó város a hegyről	331
Megtartani	332
Augusztusi éj	332
Lélek és ősz	333
Akkor már	334
El kell viselnem	334
Paysage	335
Téli ünnep	336
Betűrendes mutató	337

Felelős kiadó a Magvető Könyvkiadó
igazgatója · Felelős szerkesztő Csanádi
Imre · Műszaki vezető Beck Péter · Tipog-
ráfus Szirmai László · Kiadványszám
1379 · Betűtípus Baskerville · Megjelent
31,2 (A5) ív terjedelemben, 2100 példány-
ban · MSZ 5601—59 és 5602—55 · MA
964—1—7071 · Pécsi Szikra Nyomda,
69-5490 F. v.: Melles Rezső